

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT
STOMATOLOGIYA INSTITUTI**

**“YOSH OLIMLAR KUNLARI”
Respublika ilmiy-amaliy anjumani
xalqaro ishtirok bilan
TEZISLAR TO'PLAMI**

**COLLECTION OF ABSTRACTS
“YOUNG SCIENTISTS DAYS”
Republic scientific and practical conference
with international participation**

**СБОРНИК ТЕЗИСОВ
Республиканской научно-практической конференции
с международным участием
“ДНИ МОЛОДЫХ УЧЁНЫХ”**

Toshkent 29 aprel 2022 y.

УДК: 616.717.8+617.52-089]:616-7/.78-001.8

ББК: 56.65я 43

С 56

Mas'ul muharrir: prof. Shomurodov Q.E., dots. Tuychibaeva D.M.

Tahririyat jamoasi: t.f.d, prof. Baymakov S.R., t.f.n., dots. Yarmuxamedov B.X., Yunusov R.A., t.f.d, dotsent Murtazaev S.S., t.f.d., dots. Dusmuxamedov D.M., t.f.n., dots. Abdullayev D.Sh., Rizayev E.A., t.f.d, prof. Yakubov R.K., t.f.d, prof. Nigmatov R.N., t.f.n., dots. Azizov B., t.f.d, dots. Shukurova U.A., t.f.n., dots. Sattarova D.G., t.f.n., dots. Qurbonova S.Yu., t.f.n., dots. Akramova L.Yu., Nurmamatova Q.Ch.

Umumiy tahririyat ostida t.f.d, prof. Haydarov N.K.

Texnik muharrir: Kadirbayeva A.A., Xatamov U.A.

Ushbu to'plam 2022-yil 29-aprel kuni Toshkent shahrida bo'lib o'tgan "YOSH OLIMLAR KUNLARI" Respublika ilmiy-amaliy anjumani xalqaro ishtirok bilan yakunlari bo'yicha tuzilgan. Nashrlar anjuman rejasiga muvofiq taqdim etilgan. Anjumanda ma'ruza qilingan materiallar, stomatologiya va yuz-jag' jarrohligi, sog'liqni saqlashni tashkil etish, fundamental va klinik fanlar muammolariga oid tezislar chop etildi. Ushbu to'plam talabalar, aspirantlar va klinik ordinatorlar, shuningdek, amaliyotchi shifokorlar uchun tavsiya etiladi.

Maqolalar muallif nashrida taqdim etilgan. Nashr etilgan materiallar mualliflari kotirovkalar, nomlar, nomlar va boshqa ma'lumotlarning haqiqiyliги va to'g'riligi, shuningdek, intellektual mulk to'g'risidagi qonun hujjatlariga rioya etilishi uchun javobgardir. Qurultoy to'plami materiallarini qayta nashr qilishda tezislar to'plamiga havola kerak bo'ladi.

Настоящий сборник составлен по итогам Республиканской научно-практической конференции "ДНИ МОЛОДЫХ УЧЕННЫХ" с международным участием, состоявшееся 29 апреля 2022 года в городе Ташкенте. Публикации представлены в соответствии с планом проведения конференции. Опубликованы материалы, доложенные на конференции, а также тезисы по проблемам стоматологии и челюстно-лицевой хирургии, организации здравоохранения, фундаментальным и клиническим наукам.

Данный сборник рекомендуются для студентов, студентов магистратуры и клинических ординаторов, а также для практикующих врачей. Статьи представлены в авторской редакции. Ответственность за аутентичность и точность цитат, имен, названий и иных сведений, а также за соблюдение законов об интеллектуальной собственности несут авторы публикуемых материалов. При перепечатке материалов сборника конгресса ссылка на сборник тезисов обязательна.

Abdullaev M.A. SIL KASALLIGI BOR BEMORLARDA KECHADIGAN ASORATLARNI OLDINI OLISH	409
Abdusaidova Ch.X., Shayqulov H.SH. KEKSA YOSHDAGI BEMORLARDA BRONXIAL ASTMANING YOSHGA VA JINSGA BOG'LIQLIGI	410
Azimova X.B., Sirojiddinova Z.M. TIBBIYOTDA PSIXOTERAPIYANING AHAMIYATI VA METODLARI	410
Alixonov S.A., Mansurova D.B., Raimova M.M. PARKINSON KASALLIGI DAVOLASHDA TRANSKRANIAL MAGNIT STIMULYATSIYANI O'RNI	411
Ashurboyev F.A. COVID-19 PANDEMIYASI DAVRIDA MAKTAB O'QUVCHILARINING KUN TARTIBIGA VA SALOMATLIK HOLATIGA GIGIYENIK BAHO BERISH	412
Axmedov Yu.M., Mirmadiev M.Sh., Fayzullaev F.S., Axmedov I.Yu. BOLALARDA TUG'MA DIAFRAGMA CHURRALARINI ERTA TASHXISLASH VA DAVOLASHDAGI YUTUQLAR VA KAMCHILIKLAR	414
Dadayeva N.B., Aliyeva K.K. TIZIMLI QIZIL YUGURIK VA GERPEVIRUS INFEKSIYASI TA'SIRI	416
Erkinov Sh.E., Toshmatova G.A. YOSH SPORTCHILARNING OVQATLANISH HOLATINI GIGIYENIK BAHOLASH	416
Hamrayev A. A.XARORATI PAST BO'LGAN DORI VOSITALARINI QO'LLASHNING NOJO'YA TA'SIRLARI	418
Hasanova J.R., Xadjimuratova M.X. AYOLLARDA FIBROADENOMANING DISGORMONAL STATUSGA BOG'LIQLIGI VA KLINIK MORFOLOGIK XARAKTERISTIKASI	419
Ibodova U.Sh. GINEKOLOGIYABO'LIMIDA BEMORLARGA KO'RSATILADIGAN TIBBIY YORDAM SIFATINI BAHOLASH	421
Ibragimov U.S., Narmetova S.Y. ALLERGIK RINITNI DAVOLASHDA LOMILAN PREPARATINI QO'LLASHNING KLINIK AMALIYOTDAGI SAMARADORLIGI	422
Matsapayeva Sh., Komilova M.S. BAKTERIAL KOLPITNI KELITIRIB CHIQRUVCHI XAVF OMILLARI VA ULARNING PROFILAKTIKASINI OPTIMALLASHTIRISH.	423
Mahmudov Z.M, Fozilov SH.SH, Ahmedov X.B, Ergashev U.M. QULOQDA O'TKAZILGAN JARROXLIK AMALIYOTIDAN SO'NG TASHQI ESHITUV YO'LI TO'QIMALARI HOLATINI QIYOSIY BAHOLASH	424
Nishonov.A.A TIBBIYOT MUASSASALARIDA RAQAMLI TIBBIYOT VA AXBOROT TEHNALOGIYALARINI JORIY ETISH.	425
Ochilova U.T., Rabbimova G.T. HOMILADORLARDA VULVOVAGINITLARNING ETIOLOGIK TAHLILI	428
Rashidova D. SEMIZLIK FONIDA COVID-19 INFEKSIYASINING KLINIK KECHISHI	429
Raxmonov D.K., Xodjibekova Yu. M. OSHQOZON OSTI BEZI KASALLIKLARIDA PERKUTANAL AMALIYOTLARNI ULTRA TOVUSH TEKSHIRUVI OSTIDA O'TKAZISHNING YANGI USULLARI VA QO'LLANISHLARI.	430
Qosimova S.S., Adjablayeva D.N. BIRINCHI MARTA DORILARGA CHIDAMLI SIL ANIQLANGAN BEMORLARDA DAVOLASHNING GEPATOTOKSIK TA'SIRLARINING TAXLILI	432
Qosimova Z.M., Abduraxmanova S.I. VARIKOZ KASALLIGI BO'LGAN AYOLLARDA HOMILADORLIK KECHISH JARAYONI VA NATIJALARI	433
Qulmatov G'O., Satliqov R.K. SIYDIK AJRATISH TIZIMI KASALLIKLARI QO'ZG'ATUVCHILARINING MIKROBIOLOGIK XUSUSIYATLARI.	435
Zaynutdinova D. L. Do'smatov I.Z. To'ychiboyev B.O. Uzoqov J.Y. HOMILADORLARDA POST KOVID SINDROMIDA ERITROTSIT VA GEMOGLOBIN NAZORATI	436
Yuldashev B.S. Xadjimuratova M.X. AYOLLARDA SUT BEZI RAK OLDI KASALLIKLARINING MORFOLOGIK XAROKTERISTIKASI	437

3. Jarrohlik davolashning aniq bir taktikasi va muddatlarida yagona yondashuvlarning yo'qligi bemorlarda asoratlar va salbiy natijalarning kelib chiqishiga olib keladi.

4. Bu omillarning barchasi bolalarda TDCh larni erta tashxislash va jarrohlik davolashning yangi, samaraliroq usullarini izlashni va qo'shimcha mulohazalar yuritishnitalab etadi.

TIZIMLI QIZIL YUGURIK VA GERPEVIRUS INFEKSIYASI TA'SIRI

Dadayeva N. B. 402 guruh talabas, 2-davolash fakulteti TTA
Ilmiy rahbar: Aliyeva K. K.1- Ichki kasalliklar kafedrasasi assistenti,
Toshkent tibbiyot akademiyasi, O'zbekiston.

Tadqiqot maqsadi: Herpes virusi (HV) infeksiyasi bilan birgalikda keladigan tizimli qizil yugurik klinik belgilarining xususiyatlarini aniqlash.

Materiallar va usullar. Tadqiqotga TMA ko'p tarmoqli klinikasining revmatologiya, kardio-revmatologiya bo'limida davolanayotgan 1 yoshdan 17 yoshgacha bo'lgan tizimli qizil yugurik bilan og'rikan 20 nafar bemor (19 yoshdan 43 yoshgacha bo'lgan ayollar) ishtirok etdi. Bemorlarda kasallikning o'rta og'ir kechadigan turi va kasallik faolligining II darajasi ustunlik qildi. Tadqiqotdan oldin barcha bemorlar 1 yil davomida kortikosteroidlar ($17,8 \pm 5,3$ mg / kun) va Plakvenil (0,2 g / kun) qabul qildilar. Barcha bemorlarda umumiy klinik, immunologik, virusologik, biokimyoviy tadqiqotlar o'tkazildi.

Natijalar. Ushbu guruhdagi bemorlarda yallig'lanish jarayonida kortikosteroidlar va immunosupressiv terapiyaning samarasiz ta'siri natijasida kasallik polimorf cho'zilgan xarakterga ega ekanligi aniqlandi. Tizimli qizil yugurikdagi artikulyar sindrom virusli infeksiya bilan birgalikda tez-tez ko'chib yuruvchi artralgiyalar (82,8%) bilan tavsiflanadi. Buyrakning shikastlanishi asosan 5 (35,7%) bemorda proteinuriya $<0,5$ g/l bo'lgan siydik sindromi va siydik cho'kmasining ozgina o'zgarishi bilan tavsiflangan. Tizimli qizil bo'richa bilan og'rikan 3 ta bemorda virusli infeksiya bo'lsa, limfotsitoz bilan kechadigan limfadenopatiya qayd etilgan.

Xulosa. Bizning tadqiqotimiz natijasida tizimli qizil bo'richa bilan og'rikan bemorlarda HV ga antitelalarning yuqori ko'rsatgichi aniqlandi, bu ko'rsatgich antivirus terapiyani buyurish uchun nafaqat serologik, balki virusologik tekshiruvlarni o'tkazishning maqsadga muvofiqligini tasdiqlaydi.

YOSH SPORTCHILARNING OVQATLANISH HOLATINI GIGIYENIK BAHOLASH

Erkinov Sh.E. 1-kurs magistratura talabasi Gigiyena (yo'nalishlar bo'yicha)
Ilmiy rahbar: Toshmatova G.A., Phd, Atrof muhit gigiyenasi kafedrasasi katta o'qituvchisi

Toshkent tibbiyot akademiyasi, O'zbekiston

Ovqatlanish optimal o'sish va rivojlanishga imkon berishdan tashqari, yosh sportchilar uchun sport ko'rsatkichlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Yetarli miqdordagi makronutrientlar (oqsillar, uglevodlar va yog'lar), mikronutrienlar

(vitaminlar va minerallar) hamda suyuqliklar o'sish, faollik shu bilan bir qatorda energiya bilan ta'minlash uchun zarurdir. Tayyorgarlik mashg'ulotlari va musobaqalar davrida sportchi ko'p miqdorda quvvat sarf etadi. Tayyorgarlik mashqlari davomida sportchining asab tizimi kuchli hayajon tufayli og'irlikka duch keladi, o'z vaqtida stress holatidan chiqib ketmaslik oshqozon-ichak, yurak qon-tomir tizimi kasalliklari rivojlanishiga sabab bo'ladi. Sportchilarning ovqatlanishi va energiya sarf qilishi ular shug'ullanadigan sport turi va yuklamaning og'irlik darajasiga bog'liq. Sportdagi faoliyatini optimallashtirish uchun yosh sportchilar mashg'ulotlardan oldin, mashg'ulot paytida va keyin nima, qachon va qanday ovqatlanish va ichishni o'rganishlari kerak.

Sportchilar sport bilan shug'ullanmaydigan aholiga nisbatan uch barobar ko'proq energiya sarf qilganligi sababli iste'mol qiladigan mahsulotlariga va ovqat ratsioniga alohida e'tibor qaratishlari kerak. Energiya taqchilligi yoki ortiqcha bo'lishining oldini olish uchun energiya iste'molini energiya sarfi bilan muvozanatlash juda muhimdir. Energiya tanqisligi past bo'y, balog'at yoshining kechikishiga, hayz ko'rish disfunktsiyasi, mushak massasining yo'qolishiga va charchoq, shikastlanish yoki kasallikka moyillikning oshishiga olib kelishi mumkin. Ortiqcha energiya ortiqcha vazn va semirishga olib kelishi mumkin. Sportchilar taomnomasida quyidagiasosiy tarkibiy qismdan iborat oziq-ovqat mahsulotlari bo'lishi kerak:

1. Oqsil: yog'siz go'sht va parranda go'shti, baliq, tuxum, sut mahsulotlari, loviya va yong'oqlar, shu jumladan yeryong'oq kiradi.; 2. Yog': baliq, yong'oqlar, sut, turli o'simlik urug'lari – zaytun, kungaboqar; 3. Uglevod: don mahsulotlari, sabzavotlar, mevalar, sut va yogurt. 4. Vitaminlar (A, D, E, K) 5. Minerallar.

Yosh o'g'il va qiz bola sportchilar uchun minimal ovqatlanish va energiya talablari (kaloriya ehtiyojlari) bir xil bo'ladi. O'smirlar uchun energiya talablari yoshi, faollik darajasi, o'sish tezligi va jismoniy yetuklik bosqichiga qarab ko'proq o'zgaruvchan bo'ladi. Ushbu tavsiya etilgan energiya miqdori to'g'ri o'sish va tana funksiyalarini ta'minlash uchun zarur bo'lgan minimal miqdordir. O'sish sur'atlari va sport mashg'ulotlari paytida sarflangan energiyani to'ldirish uchun qo'shimcha kaloriya kerak. Masalan, 60 daqiqa futbol o'ynagan 30 kg vaznli qiz o'rtacha 270 kaloriya yoki 60 daqiqa xokkey o'ynagan 60 kg vaznli o'g'il bola o'rtacha 936 kaloriya sarflaydi.

Tadqiqot maqsadi. “Kamonchilar federatsiyasi”ning xalqaro musobaqalarda ishtirok etuvchikamonchilarini ovqatlanish holati yuzasidan energiyaga bo'lgan ehtiyojlarini gigiyenik baholash va tayanch harakat tizimining quvvatmandligini oshirish.

Material va usullar. Tadqiqot obyekti bo'lib “Kamonchilar federatsiyasi”ning xalqaro musobaqalarda ishtirok etuvchi kamondan otish sport turi bilan shug'ullanadigan kamonchilar jamoasining sportchilari bo'lishdi. Sportchilar ovqatlanishi yetarli ekanligini aniqlash hamda ularning musobaqadan oldin, musobaqa va musobaqadan keyingi davrlarda energiyaga bo'lgan ehtiyojlariga gigiyenik baho berish bilan bir qatorda tayanch harakat tizimining quvvatmandligini oshirish maqsadida ular orasida antropometrik o'lchovlar va anketa so'rovnomalari o'tkazildi.

Natijalar va muhokama. O'tkazilgan tekshiruv natijalariga ko'ra kamondan otish bilan shug'ullanuvchi sportchilarda mushak massasining yetarli emasligi, ortiqcha yog' miqdori va tana vazni indeksining me'yoridan ortiqcha ekanligi va shu o'rinda bazi sportchilarning tayanch harakat tizimida (asosan, yelka va tizza

bo'ginlarida) og'riq sezishlari ma'lum bo'ldi. Ovqat tarkibi tashkillashtirilgan taomnoma bo'yicha o'rganilganda taomnomada ovqat quvvatmandligining yetarli emasligi, taomnomasida asosiy tarkibiy qismdan iborat oziq-ovqat mahsulotlari ya'ni ko'proqtarkibida oqsil, vitamin va minerallar saqlovchi oziq-ovqatlar miqdor jihatidan kam berilishi, kun tartibi bo'yicha ovqatlanish rejimi vaqt va grafik bo'yicha to'g'ri taqsimlanmaganligi (3 mahallik) va ovqat tarkibida yog' va uglevod miqdorining me'yoridan ortiqcha ekanligi aniqlandi. Taomnoma tarkibida, ho'l meva va sabzovotlar miqdorining yetarli emasligi, suv miqdori me'yoridan pastligi xam aniqlandi. Olingan ma'lumotlar asosida sutkalik ratsionda oziq moddalarining fiziologik me'yorlaridan: hayvon oqsillarining tanqisligi (ma'lumotlar hisoblash usuli bilan olindi) 13-22%, o'simlik yog'i tanqisligi – 12%, kalsiy tanqisligi – 37-40%, vitamin A tanqisligi – 25-50%, askorbin kislotasi tanqisligi – 17-32% aniqlandi.

Aniqlangan natijalardan kelib chiqqan holda ularga quyidagi tavsiyalar berildi: Kamonchilar uchun haftalik taomnoma tavsiya etildi. Taomnoma bo'yicha ovqatlanish 5 mahallik rejim asosida taskil etish: uchta asosiy ovqat, ikkita kichik tamaddilar.

Taomlar tarkibini oqsilga boy bo'lgan go'sht va go'sht mahsulotlari (kolbasa, sosiska), nonushtada sut va sut mahsulotlari: tvorog, sutli bo'tqalar, brinza, pishloq, mevali yogurt, tamaddi vaqtida ratsionga mevalar, sabzavotlar, boshhoqli o'simlik mahsulotlari, ayniqsa, sitrusli mevalar va karamdoshlar oilasiga mansub bo'lgan, karotinga boy sabzavotlarni kiritish tavsiya etildi.

Suv sportchilar uchun muhim komponent hisoblanadi. Sport ko'rsatkichlari sportchining nima, qancha va qachon ichishiga bog'liq bo'lishi mumkin. Suyuqlik tana haroratini tartibga solishga yordam beradi va mashqlar paytida yo'qolgan suv balansini tiklab beradi. Suvsizlanish ish faoliyatini pasayishi va sportchilarni issiq kunlarda issiqlik urishi xavfiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun ularga suv ichish tartibi va me'yorlari haqida ko'rsatmalar berildi. Kunlik ratsionlariga mineralga boy "Chortoq" yoki "Borjomi" suvlarini ichish ham tavsiya etildi.

Xulosa. Kuzatuv ostida bo'lgan sportchilar orasida qayta so'rov-anketa o'tkazilganda ularda ish qobiliyati va chidamlilikning ortganligi, sport natijalarining yuqorilashganligi, uyquchanlik holatlari qayd etilmagani va mushaklarning yuklamalarga bo'lgan chidamliligini ortganligi aniqlandi. Bundan ko'rinib turibdiki sportchilarni yuqori natijalarga erishishida oqsil va vitaminlarga boy ovqatlanishning o'rni beqiyos.

XARORATI PAST BO'LGAN DORI VOSITALARINI QO'LLASHNING NOJO'YA TA'SIRLARI

Hamrayev Abbas Anvar o'g'li

Dolzarliligi: Statsionar sharoitda yotgan tashxisi aniq bo'lgan bemorlarda davolash jarayoning samaradorligi va xavfsizligini oshirish. O'rta tibbiyot xodimlari yo'l qo'yadigan xatolarni to'g'rilash

Maqsad: Tashxisi aniq bo'lgan bemorlarni xarorat past sharoitda davolash rejimini ayni xaroratga mos tomchi dorilar bilan korreksiyalash. Yuzaga kelishi mumkin bo'lgan asoratlarni kamaytirish.

Material va metodlar: Statsionarda yotgan bemorlarni xar xil dori vositalari va xar xil haroratda qo'llanilishini kuzatish.